

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2004-1-122 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 05-10/87-34
Karar Tarihi : 10.2.2005

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN, R.Müfit SONBAY,
Murat GENCER, Prof.Dr.Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN

B. RAPORTÖRLER : Cengiz SOYSAL, Harun ULU

C. ŞİKAYET EDEN : - Akaryakıt Ana Dağıtım Şirketleri Derneği (ADER)
Başkanı Fikret Öztürk
20 Bulurlu Mah. Sarıgazi Cad. No:47 Üsküdar / İstanbul

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILAN :

- Türkiye Petrol Rafinerileri Anonim Şirketi (TÜPRAŞ)
41790 Körfez / Kocaeli

E. DOSYA KONUSU: TÜPRAŞ'ın dağıtım firmaları arasında ayrımcılık yaparak hakim durumunu kötüye kullandığı iddiasına yönelik soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi.

30

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet başvurusunda özetle aşağıdaki iddialar yer almaktadır:

- Mersin Bölgesi'nde faaliyet gösteren ATAŞ Rafinerisi'nin 1 Eylül 2004 itibarıyla üretime son vermesi sonucu TÜPRAŞ'a ait olan İzmir ve Kırıkkale Rafinerilerinin bölgenin ikmal noktaları haline geldiği,
- Bununla birlikte, henüz serbest fiyat dönemine geçilmeden, ATAŞ Rafinerisi'nin kapanmasının ardından TÜPRAŞ'ın Mersin için bir dağıtım şirketine (İzmir Aliağa Rafinerisi'nden) 8 \$/ton, bir başka dağıtım şirketine ise (Kırıkkale Rafinerisi'nden) 14 \$/ton indirimle fuel oil sattığı, kendilerinin taleplerinin ise cevapsız bırakıldığı

40

iddiaları yer almaktadır.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 12.11.2004 tarih, 6298 sayı ile giren başvurusu üzerine hazırlanan 22.12.2004 tarih ve 2004-1-122/İİ-04-CS sayılı İlk İnceleme Raporu, 3.1.2005 tarih, REK.0.05.00.00/2 sayılı Başkanlık önergesi ile 6.1.2005 tarih, 05-01 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı

- 50 Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca 05-01/6-M sayılı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca hazırlanan 4.2.2005 tarih, 2004-1-122/ÖA-04-CS sayılı Önaraştırma Raporu, 7.2.2005 tarih ve REK.0.05.00.00/23 sayılı Başkanlık önergesi ile 05-10 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

- 60 **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; şikayet dilekçesinde belirtilen ve TÜPRAŞ'ın gerçekleştirdiği iddia edilen eylemlerin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında bir ihlal oluşturmadığı, dolayısıyla Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca TÜPRAŞ hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

- 70 TÜPRAŞ hakkında daha önce gerçekleştirilen ön araştırmaya ilişkin 16.4.2002 tarih ve 02-24/244-99 sayılı kararda; toptan satışlarda, akaryakıt ürünlerinin her birinin ayrı ürün pazarları olarak alınacağı belirtilmiştir. Aynı kararda gerek rafinaj, gerekse dağıtımına ilişkin ürün pazarlarında ilgili coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak belirlenmiş ve TÜPRAŞ hakim durumda kabul edilmiştir. Öte yandan, 5015 sayılı yasa ile başlayan piyasanın serbestleşme sürecinde piyasada fiyatların serbestleşmesi, ithalata getirilen kısıtlamaların kaldırılması, TÜPRAŞ'ın dikey bütünleşme konusunda serbestliğe kavuşması gibi gelişmeler, gerek ilgili pazar gerekse hakim duruma ilişkin daha önce yapılmış olan tespitlerin piyasadaki gelişmeler doğrultusunda yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Bununla birlikte, aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacağı üzere, önaraştırma safhasında 'kötüye kullanma' sayılabilecek bir tespitde bulunulmamıştır. Dolayısıyla, ilgili pazarın ne olduğu ve TÜPRAŞ'ın hakim durumda bulunup bulunmadığı hususları değerlendirmenin sonucunu değiştirmeyecektir. Bu nedenle, bu karar kapsamındaki şikayete ilişkin değerlendirmelerin sonucunu etkilemeyecek olmasından dolayı, ilgili pazar ve hakim durum tespitine yönelik olarak ayrıntılı bilgi 80 verilmemiştir.

Şikayete ilişkin 11.1.2004 tarihinde TÜPRAŞ'da yapılan yerinde incelemede elde edilen bilgi ve belgelerden, TÜPRAŞ'ın Kırıkkale ve İzmir Aliağa Rafinerileri'nden Mersin Bölgesi için yapmış olduğu satışların ağırlıklı olarak Mersin'de bulunan ATAŞ Rafinerisi'nin kapanmasından kaynaklandığı görülmektedir. Olayın gelişimine ilişkin yapılan tespitler aşağıda sunulmuştur.

- 90 - ATAŞ Rafinerisi'nin kapanmasından önce POAŞ 11 Mayıs 2004 tarihinde TÜPRAŞ'a gönderdiği yazı ile Mersin için İzmir Rafinerisi'nden ürün talep etmiş ve bu talebinde deniz navlunu tutarında indirim istemiştir.
- 13 Mayıs 2004 tarihinde (Haziran ve Temmuz aylarında İzmir Rafinerisi'nde fuel-oil fazlalığı olacağı da dikkate alınarak) POAŞ'ın teklifi rafineri satış fiyatı üzerinden 10 \$/ton indirim ile kabul edilmiştir.

05-10/87-34

- 28 Temmuz 2004 tarihi itibarıyla ATAŞ Rafinerisi üretim faaliyetlerini durdurmuştur.
- 100 - POAŞ yine Mersin bölgesindeki müşterilerinin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Kırıkkale Rafinerisi'nden 20 \$/ton indirim ile fuel oil talep etmiş ve bu talep 15 Ekim 2004 tarihinde rafineri satış fiyatı üzerinden 14 \$/ton indirim ile kabul edilmiştir.
- Benzer şekilde BP Petrolleri A.Ş. tarafından 27 Ekim 2004 tarihinde Kırıkkale Rafinerisi'nden Mersin bölgesi ihtiyacı için yapılan fuel oil talebi rafineri çıkış fiyatı üzerinden 14 \$/ton indirim ile 28 Ekim 2004 tarihinde TÜPRAŞ tarafından kabul edilmiştir.
- 110 - 17 Kasım 2004 tarihinde Shell tarafından Kırıkkale Rafinerisi'nden Mersin bölgesi ihtiyacı için yapılan fuel oil talebi rafineri çıkış fiyatı üzerinden 14 \$/ton indirim ile 30 Kasım 2004 tarihinde kabul edilmiştir.
- 27 Eylül 2004 tarihinde OPET tarafından TÜPRAŞ'a gönderilen yazıda ATAŞ Rafinerisi'nin kapanması sebebiyle Aliğa Rafinerisi'nin Mersin bölgesi için ikmal noktası haline geldiği belirtilmiş ve Aliğa Rafinerisi'nden Mersin bölgesine yapılacak siyah ve beyaz ürün satışlarındaki teslim fiyat ve şartlarının ne olacağı hususlarının kendilerine bildirilmesi talep edilmiştir.
- 120 - TÜPRAŞ, OPET tarafından gönderilen bu yazıyı, ürün miktarı ve cinsine ilişkin bilgi içermemesinden dolayı somut bir talep olarak değerlendirmemiş ve cevaplandırmamıştır.
- 11 Aralık 2004 tarihinde TÜPRAŞ, ATAŞ Rafinerisi'nin kapanmasından dolayı Kırıkkale Rafinerisi'nden Mersin bölgesinde tüketilmek üzere belirli indirimlerle teslimata başlayacaklarını tüm dağıtım kuruluşlarına bildirmiştir.
- 15 Aralık 2004 tarihinde OPET kendisi için Kırıkkale Rafinerisi'nden Mersin bölgesi için tahsis edilen fuel oilin İzmit bölgesi için kendilerine tahsis edilmesini talep etmiş ve bu talep 16 Aralık 2004 tarihinde TÜPRAŞ tarafından kabul edilmiştir.
- 130

Yukarıda özetlenen süreçten de anlaşılacağı üzere şikayete konu olan durum, ATAŞ'ın faaliyetlerini durdurması sonucunda 1 Ocak 2005'e kadar yürürlükte olan Otomatik Fiyatlandırma Mekanizması'nın (OFM) uygulanmasından çıkan sorunlarla oluşmuştur. Şöyle ki; OFM'nin uygulanmasında esas itibarıyla rafineri çıkış fiyatları belirlenmekte ve bu fiyatlara dağıtıcı ve bayi kar marjlarıyla birlikte ürünün satıldığı yerin en yakın rafineriye olan uzaklığına göre hesaplanan navlun ücreti de ilave edilerek nihai tüketiciye yapılan satışların tavan fiyatı belirlenmektedir. İllere göre tavan fiyat belirleme işlemi Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (PIGM) tarafından yapılarak ilan edilmektedir. Örnek olarak bu sistemde, Mersin bölgesinde (Antalya ve İskenderun da dahil) yapılacak satışlarda tavan fiyat Mersin Rafinerisi'ne olan uzaklığa göre oluşan navlun bedeli hesaba katılarak hesaplanmaktadır. Dolayısıyla, Mersin'deki ATAŞ Rafinerisi'nin kapanmasının ardından, PİGM'in Mersin bölgesi tavan fiyatlarında herhangi bir değişiklik yapmaması nedeniyle, Kırıkkale ya da İzmir Rafinerisi'nden alım yapan

150 bir firma, ürünün Mersin bölgesine taşınması için hangi miktarda kara/deniz navlunu öderse ödesin Mersin bölgesinde yapacağı satışın tavan fiyatı, ürün Mersin ATAŞ Rafinerisi'nden alınmış varsayılarak hesaplanmaktadır. Bu sebeple, TÜPRAŞ'ın İzmir ya da Kırıkkale Rafinerileri'nden Mersin bölgesi için yapmış olduğu satışlarda indirim yapma gerekliliği ortaya çıkmıştır. Nitekim PİGM, 14 Ekim 2004 tarihli yazısında Mersin bölgesi için OFM uygulaması kapsamında hesaplanacak navlun bedellerinin İzmir Aliağa Rafinerisi'ne göre hesaplanmasına ilişkin TÜPRAŞ'ın görüşlerini talep etmiştir. Ancak söz konusu sorun 1 Ocak 2005 tarihinde OFM'nin uygulamadan kalkarak fiyatların serbestleştirilmesiyle kendiliğinden ortadan kalkmıştır.

160 TÜPRAŞ'ın başka bölgelere yaptığı satışlarda ayrımcılık yapıp yapmadığı konusunda ise, raportörlerce yürütülen incelemede bu yönde bir uygulamaya rastlanmadığı, sadece OPET'in 27 Eylül 2004 tarihli başvurusuna cevap vermediği ancak bunun ayrımcılık amacıyla yapılmadığı ve nitekim OPET'e daha sonra hem Mersin bölgesi için, hem de İzmit bölgesi (16 Aralık 2004) için fuel oil arzı yapıldığı görülmektedir. Bütün bu uygulamaların ATAŞ Rafinerisi'nin kapanmasının ardından OFM kapsamında uygulanan navlun bedellerinden dolayı ortaya çıktığı ve bu durumun da 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren serbest fiyat sisteminin işlemeye başlamasıyla birlikte ortadan kalktığı dikkate alındığında, TÜPRAŞ'ın uygulamalarının bir 'kötüye kullanma' eylemi oluşturmadığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

170 Düzenlenen rapora, toplanan delillere ve incelenen dosya kapsamına göre; ADER tarafından yapılan şikayet dilekçesinde belirtilen ve TÜPRAŞ'ın gerçekleştirdiği iddia edilen eylemlerin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında bir ihlal oluşturmadığına, dolayısıyla Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca TÜPRAŞ hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.